

**Syntaxis Joa[n]nis Despauterij Niniuit[a]e Berga[rum] diui
Guinnoci ludimagistri**

Spauter, Johannes de

Argentorati, Anno, M. D. XV.

Regvla. I. A te volunt quartum uerba infinita suroru[m] Post casum,
t[ame]n ante supina, geru[n]dia nullum Optabu[n]t casum. sed post sua
uerba seque[n]tur Præterq[ue] quod in u. finit[em]. mobile ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70853)

REGVLA. I.

te volunt quartum uerba infinita suorū
 Post casum, tñ ante supina, gerūdia nullum
 Optabūt casum, sed post sua uerba sequētur
 Præterq̃ quod in u. finit. mobile quod uult
 Ante sibi nomen post casum non regit vllum,
 Post etiam sequitur sua participans bene uerba,
 Nam regimen fit idem si significatio par sit.

Regula de accusatiui regimine obiter positas nō repetā, de synecdoche, pœnitet, tædet &c. Erit igit̃ regula prima hæc. Omne uerbū personale infinitiui modi, potest regere añ se accusatiuū, & post se casum sui uerbi indicatiui, ueluti gerundia, supina & participia, quæ ante se nullū regunt casum, & supinū in u, ne post se quidē casum regit, sed ante adiectiuū petit. Omniū ratio est, quia ubi significatio est eadem regimen debet esse idem, ut tyrānos uiuere malū est, christianū delictari fabulis inhonestū est. ueni causa audiēdi historiā. uado auditū. causas, diligens deū uere diligitur, difficile narratu est quāta auaritia regnet. dignissima scitu est infinitiuorū, gerūdiorū, supinorū, & participiorū cōstructio, quā diligēter declarabimus, tuū est o iuuentus diligētissime animū aduertere ad rem tam utilē.

Infinitiuorū constructio.

Dixi uerbū personale, quia impersonale respuit eū casum, ut federi, interesse &c. pœnitet, tædet &c. patuerūt, ut esse in quo notauit Sulpitius nō dici uideor mihi esse docto uel doctū, sed per ntm̃ doctus, Quæ uim uerbi substantiui habet, regūt post se accusatiuū ut ante se, ueluti letor te euasisse doctū, doleo te incedere superbū. Quoties autē idem esset supositū finiti & infiniti, actūs uenuste subtricebit, poterit tanq̃ exprimi, ut uellē diu uiuere, uenustius est q̃ uellē me diu uiuere. Persi. Nec in bicipiti somniasse Parnaso Memini. Actūs ante infinitiuū resoluit̃ in ut, q̃, quin, quatinus & similes particulas, & elegantior est per infinitiuū locutio, ut apud Terē. Meū gnatum rumor est amare, inelegāter dixisset, rumor est q̃ meus filius amet, licet itaq̃ in themate uernaculo audiat, frequēter tamē uitabit̃ ipm̃ in latinitate, in sacris. Missum est tria milia & eo amplius infantes adduci. Virgi. Malo me galatea petit lasciua puella. Et fugit ad salices, & se cupit ante uideri, id est q̃ ante uideat. Terē. Qui postq̃ audiuit filio suo non datum iri uxore, id est q̃ filio suo nō daretur uxor. Tul.

Hi arbitrant se bñficos in suos amicos uisum iri, si eos locupletēt q̄
 cūq; rōne. i. q̄ uidebūt benefici in suos &c. In sacris. Dñe qd me uis
 facere. i. quid uis ut faciam. In poetis facere intelligit, ut quid me uis.
 Virgi. Phillida amo ante alias. nā me discedere fleuit. i. q̄ discederē.
 Non dubito regē aduenire. i. quin rex adueniat. uelim regē adesse. i.
 ut rex adesset. letor regē affore. i. quia rex aderit. Doceat p̄ceptor pu
 eros loqui per infinitū potius q̄ per q̄. ubi autē fuerit quod ipsum
 omittat & ntūs uertatur in actm. Finitū in infinitū, & cōtra si hoc fi
 ere nequit in bono sensu, scito actm a tergo regi, ut Volo uinū bibe
 re, nō cōueniēter resoluit uolo q̄ uinū bibat, ideo uinū regebatur a
 tergo. Est tamē ubi uix scitur uter actōrū a frōte regat, ut uidi Ioānē
 Petrū uerberare, dubiū est an Ioānes Petrū, an Petrus ioānē uerbera
 uit. Tale est oraculū illud. dico te facida romanos uincere posse. hęc
 ambiguitas non est hic, uolo te aquā bibere, siquidē aqua nō bibit.
 Dicit tamē Quintili. li. viij. Vitāda in primis ambiguitas nō solum
 quę incertū intellectū facit, ut Chremetē audiui percussisse Demeā,
 sed illa quoq; quę etiā si turbare nō potest sensum, in idem tamē uer
 borū uitiū incidit, ut si quis dicat uisum a se hominē librū scribentē
 nā etiā si librū ab hoīe scribi pateat, male tamē cōposuerat, feceratq;
 ambiguū q̄tum in ipso fuit. Hęc Fabi. Poetę tamē id nō usq; quaq;
 obseruant, ubi etiā manifestū potest esse dubiū, sed audiemus (si sapi
 mus) Fabio etiā in carmine, sed p̄cipue in epistolis, orationibusq; . ui
 tabitur autē ambiguitas mutatione actiui in passiuū, non autem in
 appellatū (ut loquūtur) ueluti audiui Ioānē a Petro percussum. uidi
 ab Ioanne scribi librū &c.

Infinitiuorum natura.

Infinitiuus pro p̄terito imperfecto indicatiui poetarū & historicoꝝ
 est, ut inuidere, p̄ inuidebāt, uel inuidere cōperāt. Sæpe oratores, his
 torici & poetę uni uerbo multa infinita coniungūt, & datu; elegā
 tię, ueluti legimus græcos infinita exercitus multitudīne troiā uenisse,
 urbem annis decē obsedisse, eāq; multa sepe sepiusq; oppugnasse.
 Sinonīs tandē traditione occupasse, & igni postremū succēdisse. Infi
 nitū fungit officio ntī, gū, dtī, actī, & abltī, ut legere ē agere, tēdet me
 studere, dñs dedit mihi sapere. Opus mihi est scire. Infinitū p̄ finito habet
 ntū, ut nos pauidi trepidare in quotidiano sermone, sic nō loq;
 mur, nec in eplis, nec in orōnibus, quia historicoꝝ est, poetarūq; (ut
 diximus) Terē. Oēs mihi inuidere & mordere clāculū, ego autē floz
 cipēdere. Virgi. Tū pius ēneas humeris abscindere uestē. Auxilioq;
 uocare deos & tēdere palmas. Salusti. Finitimos regere bello tētare.

Ioannis Despauterij Ni niuite

Ambro. de Hagne. Omnes flere ipsa sine fletu. Itē pro gerūdīo in dī sed græce, neq̄ leq̄mur, ut in euan. Nescis qa potestatē habeo crucifigere & dimittere te. i. crucifigendī & dimittedī. Tēpus est surgere. i. surgendī. Virgi. Et iā tēpus equū spumātia soluere colla. i. soluendī. Idem ænei. ij. Sed si tātus amor casus cognoscere nostros, poetice & græce magis q̄ oratorie, aut latine dī, ait Valla. nā ut Serui. uult, pulchrius dicere amor casuū cognoscēdorū, aut cognoscendī casus. Itē p gerūdīo in do. uel in dum, ut in sacris græce linguę imitātissimis. Sedit populus māducare, & surrexerūt ludere. i. ad ludendū. Nollē sic loqui in epistolis, aut oratiōibus. sto loqui, sedeo cœnare, p ad loquendū, ad cœnandū. Itē pro supīno in um. uel gerundio in dū cū uerbo, sed non imitābimur, teste Valla. in Euan. Nō ueni uocare iustos, sed peccatores. i. uocatū. Et uado parare uobis locū. i. paratum, dum irēt emere. i. emptū, uado piscari. i. piscatū. Nō ueni soluere legem, sed adimplere. Pleriq̄ eruditorū dixissent, nō ueni ad soluendā legē, sed ad implēdā, quos & ipse nūc imitor, inqt Valla. & imitandos oībus arbitror, quā em causam habes, ut alienā linguā secteris, reliquas tuā. q̄q̄ nec illā quidē sequaris, quū careas articulis q̄bus græci utunt, apud Virgi. in buco. Phyllida amo añ alias, nā me discedere fleuit. Dicūt infinitū poni p p̄cipio. ut sit me discedere fleuit

Infinitiuus cū uerbis præcipue prohereticis.

Infinitiuus uerba iūgūtur, & p̄fertim proheretica, & tum actm̄ ante se nō habent. Dicūtur autē proheretica. i. electiua & uolūtaria, eo q̄ ipsa p̄ cæteris uerbis ad hoc electa sunt, ut cū infinitiuo cōstruantur ueluti uolo legere, cupio studere, cogito insidiari, scio ludere, sic anghelo, desydero, nolo, audeo, timeo, metuo. Et quę Alexāder etiā notauit, debeo, iubeo, possum, nitor, tento, dignor, moneo, incipio, desino, tēdet, pudet, pœnitet, piget, meditor, ppero, gaudeo, delectat, urget, parat, discit, decet, licet, solet, & plura, & multa cū actō, ut uideo, audio &c. Valla ait. Iubeo te arare nō ad arādū, cogito insidiari nō nō ad insidiandū, timeo edificare nō ad edificandū. Quędā uerba cū utroq̄ cōueniūt, ut hortor te studere & ad studendū, flagitor respōdere & ad respondendū, quę omnia rara sunt, lētor te bene ualere et lætus sum te bene ualere, soleo ab infinitiuo uix separāt, ut spero ait Nebrissen. ueluti apud Cice. in epī. Spero amicitia nostrā non egere testibus. i. credo, habeo in animo ire Romā. i. uolo & proposui ire romā. Cice. lib. i. de diuina. Haberētq̄ in aīo nauē cōscēdere. Nā qd idē ad uxorē scribit. Quū in animo haberet nauigādī, subaudiēdū est inquit Valla uolūtātē propositū, aut quid simile, ut in illo apud

eundē. Quū illius diei mihi uenit in mentē. Et alibi. Nō minus ei uenit in mentē potestatis q̄ equitatis tuę. Cū substātiuo igit̄ nō cōstruitur infinitiuus, sed gerundiū in di. Virgi. Iam pridē a me illos abducere thestylis orat. Cōtra nō recte dicit (nisi dure & aspere ait Valla) non est mihi opus respōdēdi, quū esset dicēdum respōdere, ut sit suppositū me respondere, appositū yō opus. Optima res est agricolare recte dicit. Optima res est agricolandi nō recte dicit, quia sic illud res soluitur agricolare est optima res hoc resolui sic nō pōt agricolandi est optima res nisi forte dure, sic res agricolādi est optima. Itē habeo mandatū a patre cōueniēdi te, latine dicit. Mandatū est mihi a patre cōueniēdi te nō latine dicit. Mandatū est mihi a patre cōueniēdi te nō latine dicit, sed cōuenire te, quia mandatū hic participiū est, unde nō potest regi gerundiū illic nomē substātiuū. Dices igit̄ uocauit te ad nauigādū, nō nauigare &c. ut patet, quia licet græci utunt̄ hic infinito, hoc est cū articulo quo carem⁹. Infinitiuū adiectiuus nō nullis addimus, & est pulcherrima figura, teste Priscia, ut aptus, audax, bonus, celer, dignus, difficilis, doctus, facilis, habilis, malus, piger, potens, peritus, timidus, & similia. Virgi. Et cantare pares & respōdere parati. Idem. Dido certa mori. Gualterus. Nō est apta legi q̄ nō maturuit herba. Hora. Audax omnia ppeti Gēs humana ruit per uetustum nefas. Sta. Ille quidē disco bonus & cōtēdere cursu. Hora. Celer sequi, dignus aperire librū, sed cū adiectiuus nō pōt infinitiuus ante se actm̄ hēre. Tu es dignus cēdi. Virgi. Et erat tū dignus amari. Luca. Facis sed uertere mētē Terror erat. Vir. Soli cantare piti. Hora. Cordus, p patria nō timidus mori. Prudēs intelligere, sapiēs, puidere. In quibusdā pōt primū gerundiū infinitiui locū hēre, ut timēs, cupiēs, timidus, cupidus, doctus, certus, indoctus, incertus, p̄mptus, peritus, cōsuetus, auid⁹, cātare, & cātādi, nauigare, & nauigādi &c. Sed plerāq; hmōi gerundiū acti casus cū p̄positiōe ad postulāt, ut bonus, utilis, cōmodus, malus, inutilis, incōmodus ad militandū. Quēdā cū utroq; cōueniūt, ut paratus, aptus, idoneus scribere & ad scribēdū. Si duo sunt uerba sine cōiūctiōe media, alterū erit infinitiui. Cice. in Tus. Habeo em̄ audire qcqd̄ est. Virg. Magnū dat ferre talētū. Idē. dicere mussant. i. uerent. ait Serui. in. xi. als dubitāt. ut Mussat rex ip̄e latin⁹ Quos generos uocet. Interdū susurrāt, ut de apibus dicit, & p̄pe susurrare est obmurmurare. i. muto eē uicinū. Præcipio tibi legere uel te legere, sic in ceteris p̄cipiēdi uerbis, q̄a alter casus p̄ alterū satis itelligit. Hor. Ire foras pleno tētabat corpe frustra, conor loq, nitor agere, scholastici nitūt p̄ exitu (s̄j dringē um uf zu gan. scio canere fidi bus. Hic infinitiu⁹ solet subaudiri, ut scio fidib⁹ scio latie licet hēas, uo

Ioannis Despauterij Niniuite.

Io scias, caue dicas rogo uenias, & filia bñ dicunt, q̄ quis duo sunt uerba sine cōiunctione explicita, tñ subaudit cōiunctio q̄, ut, uel ne, & sunt oratiōes elegātes, Cice. Caue dubites subaudit ne. Terē. Sed pater adest, caue te tristē esse sentiat. Silius. Moneo ocyus urbe facessas. In euāge. Volo mūdare. Duę sunt orōnes. Tul. Nō pōt iucūde uiui, nisi cū uirtute; uiuat. Dic, facile est ire Romā, & facile est iter Romā, ut notauit Lanci. Cice. ad Atti. Iter illud brundisiū, de quo dubitabam, sublatum uidetur.

Futurum infinitiui.

Futurū infinitiui unicū est simplex, sed anomalū, q̄d est fore cū suis, alia oīa circumloq̄mur p̄ infinitiui esse, & participiū futuri tēporis accusatiui casus in rum. rā. rum. in actiuis neutris, & deponētalibus & cōmunibus, p̄ actiua significatiōe atq; i uapulo, & exulo, ut amaturum esse &c. Secundo circūloq̄mur, p̄ supinū & infinitiui ire, ut amatū ire, sed in passiuis cū esse capimus futurū in dū. dā. dū. ut amādum esse, uel supinū cū impersonali iri, ut amatū iri. Idē fit in impersonalibus passiuę uocis, q̄ infinita futura solū habēt talia, sessum iri, itum iri &c. Hęc est doctrina Diome. Dona. Prisci, & pluriū q̄bus assentitur in lima Mancii. Q̄ autē dicemus exulatū ire, nō iri. docet in Raudensem Valla, q̄ elegantiarū lib. i. negat amatū ire esse futurū, q̄ nō significat amaturū esse, sed in uia esse ad amādū, sic de reliq̄s. sed Valla capit amatū ire, ut sit oratio, nō ut sit uerbū. & sic non est dubium hoc non esse futurū, q̄ audiui Ioannē amatū ire. sensus est, audiui q̄ Ioannes it amatū, ut audiui ioānem sedere. i. q̄ Ioānes sedet. alij autē capiunt amatū ire circūloquutiue (ut sic loquar) pro amaturū esse, et cum dicit, audiui Ioannē amatū ire, ioānē nō regit ab ire, sed abs toto illo amatū ire, ubi ire (ut ait Nebrissen.) addit non q̄d in ea syntaxi quicq; significat, sed q̄d cum supino iunctū exhibet nobis futuri temporis infinitiui sensum. Nā quū dico, spero me amatū ire uxorē non intelligo me ire aut p̄ ficisci aliquo ut uxorē amē, sed tantum q̄ sum illā amaturus. addimus igit̄ ire ne sine uerbo motus stet supinū in um. hęc Nebris. Concedit tñ Valla amatū iri, & filia uera esse futura, q̄d Nebris. negat, cōtēdēs eiusmodi futura. quidē eē, sed nō passiuorū, sed impersonaliū dūtaxat passiuę uocis, ut spero me amatū iri ab oibus, nō autē a Petro. i. q̄ oēs amabūt me, & regit me a posteriori ab amatum. Et̄m iri actiue significat, ut itur impersonale, ideo cū supino nō cōstituit futurū; ybi passiuū, ait Nebris. qui nō satis uidet sibi cōstare, q̄ impersonalibus actm̄ iungi negat. Q̄ autē dicit ip̄m regit a supino, ueluti itur amatū deū seruitū deo &c. sic amatū iri oratio.

erit, & p̄sentis tēporis, ut audiui iōānē amatūiri, sensus erit, audiui q̄
itur amatū iōānē, quēadmodū Valla dicit de cōnatū ire, q̄ si dicat
Nebris, actū regi ab amatūiri &c. aduersabit sibi, q̄a negat imp̄sona
lia uenire ab actiuis & regere actū. Dicimus igit̄ datū iri, amatū iri,
& filia esse uera futura passiuorū. Terē. Qui postq̄ audierat filio suo
nō datū iri uxorē, datū cum ire uel iri supinū est, sic filia, ideo quidā
male dixit p̄ participiū cōiunctos iri & plura, sed rephēdere nolo. su
pina certe, neq̄ casus neq̄ genera habēt. Lāci, multis argumētis nitē
tur pbare amatum iri nō esse futurū; infinitiui, cōtra oēs grāmaticos
p̄ter Carisiū, Plī, & Herodianū, q̄a huius rei nō meminerūt, nā nūq̄
ueterū quisq̄ dixit tale quid. Scio me amatum ire fœminā, p̄ amatum
rum esse &c. Hęc & multa plura Lanci, quē uideat qui uult, nos flo
rem carpsimus. Amaturū esse & filia. Gel. lib. i. ca. vii. docet esse dicta
sine numero & genere, ut supina, & ita utēda esse uident̄ mihi tradit̄
dixisse Nebris, & Lanci, sed doctissimi id nunc nō seruāt. Cice. in. Ver
rem. Sed quocūq̄ uenerint hęc sibi rem sperant p̄sidio futurū. Plau.
in Caf. de puella loquēs. Altero te occisurū ait altero uillicū. Laberī⁹
in Gemellis. Non putauī inqt hoc eā facturū. Quadrigariū copias
occupatas futurū & deos benefacturū. Valerī⁹ Antias. Oīa ex sentē
tia p̄cessurum. hec Gel. Propter dicta, mallē dicere, spero me dictū
rum esse matrē dicturā &c. q̄ dictum ire, licet em̄ cōpertum sit dictū
iri, & filia esse uere futura, nō tamē dictum ire &c. ratio iā patuit.

Gerundia.

Gerundia a gerēda uerborū significatiōe dicunt̄. Probus. Diome. &
antiquorū fere ceteri dicunt ipsa esse uerba, uerborūq̄ modos, quia
in o ultimā cōmunē habēt, ut apud Luue. uigilādo corripit̄, & mihi
quidē magnū uideat̄ argumentū, licet em̄ uaria est dictiōnū quantitas,
quia uocales sepe sunt ancipites, tamē nō facile inuenies dtm̄ uel
abltm̄ in o corripit̄ in secunda declinatiōe. Lanci, certe paruifacit hoc
argumētum, p̄pter rōnē quā iam adduximus. Q̄ autē aliq̄ dicunt
noīa non esse, q̄a casus uerborū regunt, exigua est argumētatio inqt
Lanci, q̄a citr̄ a figurā inuēta sunt noīa regere casum uerborū & ha
bere, ut participia yborū regimē, q̄ adduceret exēpla nescio. Ego an
te probauī tactiō, uctiō &c. habere uerborū regimē. Noīa quoq̄ si
gnificāt actiue & passiuē, inqt Lanci, ut uectōr, ergo argumētū hinc
sumptū nihil pbaret, si dicant̄ igit̄ uerba, nūsq̄ intelligendum est sic.
Verba. i. yborū significatiōe habētia. nā et participia a nōnullis ue
teribus uerbis annumerabant̄, ubi notat Lanci, significatiōe uerbi
agend̄ i. s. uel patiēdi esse duplicē. Est nāq̄ explicita uel patens, & im

Ioannis Despauterij Niniuite.

plicita recondita uel circumscripta. Patēs est q̄ nullā ambage circū
 scribitur, ut amo deū, & hoc modo est pars orōnis. Circūscripta est
 quę circūscribit̄ relatiuo uel aduerbio, ut amās q̄ amat, me amāte
 quū amarē &c. De his plurima Lanci, dicēs cum Prisci, gerūdia esse
 noia participialia. i. participijs in uoce silia, & habētia uerbi constru
 ctionē &c. quę apud hunc authorē reperies Nebrissen, ut sophisticas
 tiunculas euadat, ponit gerundiū esse orōnis partē nonā, supina au
 tem decimā. Ego utraq; dico esse uerba, de supinis patet, q̄a Quinti.
 uocat ea uerba & id uerū esse Valla testat. Nec iniuria qm̄ noia dici
 non possunt, q̄a nullius casus esse p̄bari possunt, quia nec casus nisi
 ab ipsis rectos, nec p̄positiōes admittunt. Errauit igit̄ Sulpi, teste etiā
 Badio, dicēs supina in um esse accusatiui casus, & in u ablatiui. Si q̄s
 dicat nō significat̄ cū tēpore uel p̄sona, non sunt igit̄ supina uerba.
 Idē respōdebo quod ille mihi responderet de infinitiui quo ad nu
 merū, & de impersonali quo ad p̄sonā, quemadmodū infinitū habet
 p̄sonā, ita supinū noscitur habere tempus. Ne bullatis nugis turgescat
 pagina, relinquo multa declarāda a diligentibus p̄ceptoribus, de ge
 rundio maius uideat̄ dubiū. Dona, dicit gerūdia uel participialia uer
 ba, & ego uerba esse sentio et modi infinitiui, uel modū per se faciūt
 qui dicit̄ gerundiūorū modus, ut Dona, innuit̄ in utraq; editiōe. Pri
 scia, Valla, & plures dicunt esse noia, quia casus habēt in utroq; nu
 mero per tria genera, ait Valla, eodē modo, ut participia in dus, da.
 dum. Valla loquit̄ indiscriminatim de gerundijs & gerundiuis, nos
 cum Dona, solū dicimus esse uerba participialia gerundia in di, do.
 dū. yborū suorū constructionē habētia. Illa ȳo adiectiua in dus, da.
 dum, quę gerūdia uocat Valla. Neoterici autē gerūdiua, uera sunt
 noia, quia uerborū suorū constructionē nō habent, & per oia decli
 nantur, ut cetera adiectiua, cōparationē tamē nō recipiūt, ne per cir
 cūscriptionē quidē, unde aliud est honorāndus nomē pro dignus hos
 norari, aliud gerundiū uel gerūdiū, cuius significatio extra orōnē
 si ponat̄ uix declarari p̄ōt, & aliud honorandus participiū. Si igit̄ di
 cas magis amandū amandā &c, gerundiua nō erunt. Ista igit̄ soluen
 da argumētatio, hęc uerba significat̄ sine casu, ut oēs profitetur. Ge
 rundia autē casus habere in confesso est, nō sunt igit̄ gerūdia uerba.
 Respondeo dupliciter posse aliquid esse alicuius casus, uno modo,
 q̄a per casum additū, & p̄ genus, talis casus posset nosci, & sic nomi
 na, participia & p̄nomina casus habēt, uerbum autē sic significat̄ si
 ne casu. Alio modo dicit̄ aliquid esse alicuius casus, q̄a ponit̄ cū ali
 quo, quod talē casum solet requirere, & sic p̄ōt uerbū significare cū
 casu, q̄a amandi est genitiui casus, ponit̄ em̄ cum noie substantiui, q̄d

genitiuū solet habere, & amādo cum p̄positione, quę solet ablatiuū habere &c. Multa possunt hic dici, sed noīa non sunt, quia non sunt alieuius numeri aut generis, nec adiectiua nec substantiua &c. Tene ad quiscq; quod uult. Non cogit iurare quiscq; in alterius uerba. Parui refert siue noīa sint gerundia, ut prisci. ait, siue uerba, ut Dona. uis detur sentire, siue participia p̄sentis temporis, ut uidet Valla sentire, dūmodo sciamus quō per gerundia loquendū sit.

Gerundiorū casus & desinentiæ.

Gerundiorū casus sunt quattuor, ntūs, grūs, actūs & abltūs, & declinantur sine articulis, quia genera nō habēt, ut pacēq; ab rege petendum. Lucre. Externas quoniā p̄nas in morte timendū, ntūs est, sic uiuendū est lēte, luuena. dixit. Viuendū est recte quū, p̄pter plurimum his, gerundiū est, ait Lanci. Pli. ij. Græcis utendū erit uocabulis quia uiuendus a. um. nō dicit &c. Et gerundia p̄cipue nominatiui casus dicūt quandā necessitatē, ut etiā notauit Dona. Venio legēdi hīstoriā gratia, grūs est, ad legendū hīstoriā, actūs, p̄ legēdo hīstoriā, abltūs. Addunt quidā, ut Calepi. datiuū, dans exemplū, sum aptus docēdo hīstoriā, & sum aptus docēdo rhetoricā a p̄ceptore. Sed rē sine teste gerit, ideo ipsi nō credo. Terminatiōes Dona. ponit tres dī. do. dum. Sulpitius deridet eos q; ponūt plures. Valla dicit gerundia per oēs casus & genera in utroq; numero declinari, & ipse poneret dus. da. dum. dē. dam. dos. &c. hūc sequit Perot. Fuit mihi de hac re disceptatio ante duos annos aut tres, p̄longa quidē sed friuola cum amico quodā nostro. Ego certe oēs recte sensisse dico, quia gerundiū capit large, ut extendat se ad gerūdiuū. & sic capit Valla. Capit etiā strictius pro eo solo quod uerbi habet regimen. Et sic capiunt Donatus, Sulpitius, & plures. Et diuiditur gerundiū. sic gerundiorū q̄dam gerundiū, quoddā gerundiū per regulā topicā, si genus duas species deberet in se cōtinere, quarū alteri dūtaxat nomē est, quę nomen non habet, sumit nomē superioris. sic in definitione noīs quā dat Dona. res ceditur in rem & corpus, sic adoptio in adoptionē, & arrogationē, sic usucapio in usucapionē, & p̄scriptionē &c. Gerundiuum. Prisci. uocat nomen quod differt a participio, quia participiū cum tēpore significat actionē uel passionē. gerundiū ꝛo passionē sine tēpore significat, saltē determinate & definite. Vnde si dico in legendis libris, uel in legendo librū, aut libros, tēpus consumo, gerundiuum uel gerundium est, & sensus est, dum lego libros &c. Si participium esset, sic intelligeretur, consumo tempus in libris qui legentur a me, uel ab alio.

Ioannis Despauterij Niniuitæ.
Ante se gerundia casum non habent.

Ante se gerundia casum nō regūt apud latinos. hoc late probat Valla. barbara nēpe locutio est scribentē habendū est pēnā. & in sacris. In conueniēdo populos in unū. In deficiēdo ex me spīritū meū. Gręci em̄ infinitū hoc loco habēt cū articulo τῶν qđ ante se a sūm seruat imprudēter igit̄ uideēt interptes gręcos imitatus, qđ latini articulis carent, & sic sunt locuti nunq̄. poterat autē hoc modo elegāter trāsserri. dū spūs mihi uel me deficeret &c. uel p abltōs in cōsequētia, nos autē dicimus p gerundiū, scribēti habēda est pēnā, uel impersonaliter scribēti, uel a scribēte habendū est pennā, ubi pennam regūt a gerundio nti casus a tergo, & dtūs uel abltūs a fronte, quicqđ dicat Thesalialis. Hora. Si uis me flere dolendū primum ipsi tibi. uide qđ diximus de uerbo impersonali in datiuū regimine. Illa ꝑo oratio. In cōuertēdo dñs captiuitatē sion, uix quicq̄ latinitatē habet, testibꝰ Valla, Pesotto, & cęteris fere, nec ponit ntiūs p actō, qđ adhuc manet incongruitas. Lanci. tamē uir acuto ingenio, eā orationē saluat esse cōgruā & latinā in honorē diuī Hiero. quia uult dñs esse uocatiuum more antiquo. testibus Carisio, Plinio & Seruio, ueluti populꝰ, fluius, agnus &c. ueteres autē grāmaticos plærūq̄ sequunt̄ sacri interpretes. Neq̄ uerisimile est uel ex industria, uel ex ignorātia tam turpem & insignem solēcismū a diuo Hierony. esse cōmissum, sensus igitur & optimus quidē, si quis diligēter dispiciat. erit. O dominus. i. domine. in cōuertēdo, id est dum conuertimur ad te, facti sumus cōsolati. captiuitatē sion, id est dum conuertimur ad te considerantes maxima tua in nos beneficia. solamur labores & captiuitatē quę ob maximā ingritudinē nostrā in te patrē clemētissimū iure sumus p pessi &c. Solamur em̄ labores. Virgi. Hoc equidē occasum troię tristisq̄ ruinas Solabar fatis cōtraria fata rependens. Apud Lucre. Externas quoniā pōenas in morte timendū. Nominatiui casus gerundium est, nec ante se sed post se actm̄ haber. ut apud Virgi. Pacemq̄ ab rege petēdū, author est Serui. quem arguit Valla, quia participiū est inquit, quod falsum est. nō em̄ regeret actm̄, aut nomē, qđ etiā falsum est eadē ratione, tum etiā ut Lanci. inquit. quia uiuēdū est legi, nec dicimus uiuendus da, dum. Et Ouidi. Utendū est etate cito pedelabitur ætas. bene igitur dixit Seruius, gerundiū ntm̄ habere, dans exemplū petendū est codicē, equū &c. Eadem ratione legendum est psalmos, ut in datiuū regimine late probauimus. Calepi. dicit gerundia etiam datiuū habere casum, ut sum aptus, docendo rhetoricam, & sum aptus docendo rhetoricam a præceptore; rem Cale. sine teste

gerit, ideo nō facile imitandū credo, nā dicerē libētius sum aptus docere, uel ad docendū rhetoricā. Nullo tamē pacto dicendū puto docēdo a p̄ceptore, p̄pter hāc regulā nostrā ex Valla depromptā.

Gerundia & supina non regunt.

Passiui proprium spreuere gerundia casum.

Atq; supina, uelut non causa percutiendi

Abs quo q̄ uenio, nec percussum uolo dici.

Recte tamē dices uenio causa audiēdi carmen a poeta, quia dicimus audio a poeta, in passiuis abltis subtricit. Virgi. Alitur uitū uiuitq; regendo. Idē, egrescitq; medēdo. Idem. uritq; uidēdo scēmina. Quintilia. Sed memoria excolēdo sicut omnia alia augeit, id est dū regitur medet, uidet, excolit. Sulpi. cōtra Vallā, uult abltm cum p̄positiōe a uel ab recte cōstrui cū gerūdijs & supinis, quia si passiuē sumant, necesse est ablatiuū subaudiri inquit, sed nos in regimine nū testati sumus multa in subauditione esse, quę inelegāter exprimerent, sic etiā nunc Sulpitio responsum uolumus, donec ex doctissimorū quopiā testimoniū contra nos afferatur.

Gerundia in di.

Gerundia in di sunt genitiui casus, & quasi utriusq; essent numeri, p̄ actō gtm̄ pluralē sibi apponūt, sed non credo facile imitādū nisi parce in magno opere, aut nisi in ijs exēplis quę inuenta sunt. Plautinus Hegio ad Parasitū erga filiū. Nominādī istorū tibi erit magis q̄ edū di copia, hic apud me ergasile. Valla sic ait. Illud Titū Li. li. i. nisi scriptura uitiosa est, certe uitio nō caret. Nō em̄ uereor ne quis hoc me uestri adhortādī causa magnifice loqui existimet, ip̄m aliter animo affectū esse, adhortandī em̄ singularis numeri est, uestri x̄o pluralis. hoc dictū Vallę intelligit de gerūdiuo, nam si uerū sit gerūdiū nullus est numeri, ut diximus, sed ponit tunc uestri pro uos. simile est in Cice. lib. de diui. Dolebas tantā stoicos nostros epicureis irridēdi sui facultatē dedisse, aut ponit irridēdi pro irridendorū, aut sui pro se. in Teren. ponit crescēdi nouarū fabularū, sed de his hactenus. Gerundia in di, quasi noīa substātiua regūtur ab his & pluribus nominibus, locus, tēpus, occasio, quę idem ferme sibi uolunt, ratio, causa, oportunitas, ars, mos, cōsuetudo, copia, & quod idē est potestas, uentia, uolūtas, desyderiū, cupido, libido, cupiditas, auiditas, gratia, id ē causa, libertas. Licētia quod fere in malū capi, ostēdit Quintili. dicēs Quę in alijs libertas est, in alijs licētia uocat. Idē. Qui cōfessum descēdit non absolutionē sceleris petit, sed licentiā. Terē. Deteriores omēs

*licentia malum su
et in bonum*

Ioannis Despauterij Niniuite.

Præcepto p. affiroz
sumus licentia. In Iustiniani institutionibus notauit in bonâ partē capi. atq; etiā in. ff. Et apud Cice. generale nomen est ad bonū, & malum. dicit em̄ in offi. ut em̄ pueris non omnē licentiā ludēdi damus, sed eam quę ab honestis actionibus non sit aliena. Ergo aliquā ludēdi licentiā damus pueris. Virgi. Et quę tanta fuit romā tibi causa uidiendi. Ouidi. Amor sceleratus habendi. Cupido & libido regnandi &c. quę diligens præceptor facile enucleauerit. Non tamē libetē dixerō cum Sulpitio & Calep. uenio causa docendi rhetoricā a præceptore, uapulandi a magistro, tametsi hæc in di non nunq; passiuē capiuntur, ut probat Mancinell. in lima per Iustinū siue Trogum dicentem. Athenas erudiendi gratia missus, id est ut erudiretur. idē cognoscendi & emēdandi passiuē protulit. Ideo nō omnino iuste Valia reprehēdit non indoctū (ut ipse dicit) nescio quē, quod dixerat iā iam urbs in periculo capiendi est, nos tamē sic raro loquemur. In digerundiū etiā quibusdā adiectiuus iungitur, ut certus eundi & cætera dē quibus satis diximus. Virgi. Aeneas celsa in puppi iam certus eundi &c.

Gerundia in dum.

Gerundia in dum. Nominatiui casus patuerūt, quæ autē accusatiui casus sunt frequētissime actiue, aut neutraliter significāt, ut ad legendum historiā &c. Aliquando etiā passiuē, ut Persiana carmina sunt ad intelligendū difficilia & in Genesi. animalia suauiā ad uescendū. Salu. in Iugur. pauca supra repetā quo ad cognoscendū omnia illustria magis, magisq; in aperto sint. Idem. Quū ad imperandū uocaretur, id est ut ipsi imperaret, sed passiuē sine ablatiuo (ut diximus) ponitur. Actiue cū ad frequēter regimē habet, cum ante rarius. Virgi. Ante domandū Ingentes tollent animos, sed casum hic nō regit. Cū in raro ponitur, quale esset, uado in capiendū aues. sepe autē cum ob propterq; ut ueni, ppter legendū historiā. Cū inter elegātissime ponitur, sed fere sine regimine, quia honesta locutio est, teste Serui. in illud Virgi. Tityre dum redeo breuis est uia, pasce capellas, & potum passas age Tityre, & inter agēdū Occursare capro, cornu ferit ille caueto. i. dum agis, sic inter coenandū, audiui fabulā inter eundū &c. id est dum coenarem, irem &c.

Gerundia in do.

Gerundia in do, sine casu modo actiue capiunt, ut discendo p̄ficio, modo passiuē, ut memoria excolēdo auget. Frigidus in pratis cātando rūpit anguis. Cū regimine, ut hos accusando, illos occidēdo totā ciuitatē labefactasti. Iungit̄ p̄positio in, ut in tribuēdo suū cuiq; & de. ut de cōponēdo epl̄as hæc dicta sunt. Cic. ad Atti. li. viij. Tu qd

cogites de trāscēdo in epīcūrū scire sane uelim. Amīcīcia ab amādo dicit. in comedēdo sudas, uaco a scribēdo, ex' defendēdo q̄ ex accusando uberior gloria cōparat. Quinti. rō recte scribēdi iūcta cū loq̄ q̄ndo est. In do gerūdīū cū ex, e, a, ab, & cū, uix regimē habet, q̄a dili gētīssimū harū rerū indagator Valla testat se exēplū repisse nullū. Nō sum soluēdo, dīctus est nō regit casum, nisi p̄ v̄bū substātiū forte dtm̄ habeat, & significat nō sum sufficiēs ad soluēdū. Virgi. Cātado tu illū, subaudi uicisti, cātado. i. q̄n cātasti, uel carmine tuo &c.

Gerundīua nomīna.

Gerūdīū nomen est adiectiuū, ipsa uoce sise participio futuri t̄pis in dū, da, dum. Declinat eī p̄ genera & casus in utroq; nūero, ut participiū, a quo t̄n̄ differt, ut ipm̄ gerūdīū, ueluti ante ex sentētia Lāci. ostēdimus cōtra Valla, auidiuscule sepius disputātis. Ait autē Valla uir sine cōtrouersa exptīssimū, & de lingua latina meritīssim⁹. Gerundīa siue gerūdīua administrationē rei sine tēpore significat. participia v̄o tēpus sine rei administrationē, dñj boni quantus patet hic ca uillādī cāpus a sophis nostris sophistulis, sed pergamus, tenet me occupatio iuris dicēdi, i. occupor in dicēdo ius, gerūdīū est uel gerundī uū, q̄a si participiū esset sensus habereē talis, occupor in iure q̄d dicitur a me, uel ab alio &c. ut prius diximus. Differūt gerūdīua ab gerundīs, q̄ hęc adiectiua nō sunt ut satis declarātū est, p̄ntq; in abltō o corripē. Iuue. Plurimū hic eger morit̄ uigilādo, sed illū. Illa pure adiectiua sunt substātiuis semp̄ iūcta, quorū res pati significat, neq; in abltō unq; corripunt, q̄a ineptus esset uersus. In cātado dies consumpsi carmine multos. Venusti⁹ aut̄ mltō loq̄mur p̄ gerūdīua sine regimine, q̄ p̄ gerūdīa cū regimē, sed ponā de singul' casib⁹ exēpla.

Gerundīua nomīnatiui & uocatiui.

Gerūdīua nū casus rara sunt inuētū. Inuētū est unū apud Virgi. Lucretiūq;. Voluēda dies en attulit ultro, uoluēda nō tēpus futurū intelligit, teste Val. sed rei administrationē. Dies uidelicet q̄ uoluit nō q̄ uoluēda est, aut q̄ uolueē, unde iudicat gerundīū eē participiū presentis tēporis. hęc Valla. subdēs iusurādū etiā uideri pōt eiūsdem casus, atq; etiā uocatiua, de quo Badi. tale fore exemplū dixit si q̄d sit futurū aut fuerit aliq̄n uoluēdi dies oīa cōsumitis.

Gerundīua genitiui.

Vbi habueris orationē gerūdij cum suo casu, mutabis casum rectū a gerūdīo, ut sit eiūsdē casus cū gerūdīo. gerundīū autē mutabis in gerundīū eiūsdē generis & numeri cum casu recto a gerūdīo. uerbi gratia, uenio causā uidendī matrē, gerūdīū est gū casus. Dic ergo

Ioannis Despauterij Niniultæ.

matris & uidendę, quia matris est foem. gene. singularis, & sic in religis, ut uenio causa uidendę matris, & est per gerundiũ locutio multo lepidior, ut aiunt quicũq; de hac re meminerũt. Notã igit rem faciã per singulos obliquos. Oui. Sit modo placandę copia parua tui, hoc elegãtius est q̃ copia placandi te, sic reliqua hic subijcienda declarent p̃ceptor. Ioãnes colligēdi sui causa rus se cõtulit. i. ut uulgus diceret, iuit ad campos causa recreationis, uel pro acuēdis sensibus suis. Cice. L. Crassum quasi colligēdi sui causa se in Tusculanũ cõtulisse. Petrus & Paulus colligendorũ sui causa rus se contulerũt, durũ uidet. ideo Cice. irridēdi sui dixit, ubi sui est pluralis numeri. sic Liuius, ut ante notauimus, quos sequi citra affectationē non oĩno dissuadeo, ut nec ipse Valla, sed pergamus. Tui uidendi cupidus causa epistolę cõficiendę gratia cõponendorũ librorũ, mittēdarũ literarũ &c. Est tamen ubi per gerundiũ loqui nõ licet, ut quoties oportet loqui p̃ res latiuũ, ueluti hic dies attulit initiũ dicendi quę uellē, non autē dicendõrẽ quę uellē. Cice. Equidē efferor studio patres uestros (quos colui & dilexi) uidēdi. Nam durũ fuerat futurũ studio uidendorũ patrũ uestrorũ quos colui & dilexi, hec Valla. Cuius & hęc sunt uerba in eo. cap. Quo in loco breuissime stultorũ quorundã opinionē reprehendamus, qui aiunt recte dici causa essendi rex, essendi regis, essendi regē, quũ nũq; essendi reperiãt, & si reperiret non regeret casum sicuti manendi, uiuendi, existendi, hęc ille. licet igit essendi in logicis, aut phylis inuenies, nolim te imitari. Terẽ. Id faciebat eius redimendi causa. Virg. Tãtus amor florũ & generandi gloria mellis.

Gerundiũ datiuũ,

Datiuũ gerundiã casum nulla regunt, ait Valla absurdũ sit nãq; dicere, do operã colēdo agrũ, uel legēdo librũ, sed per gerundiũ solũ loqui conuenit, ueluti uaco agro colēdo, uineę pastinãdę, nemori succidendo, agris, uineis, nemoribus procurãdis. Soluēdo ut iterũ dicamus cũ uerbo substãtiuo regit datiuũ. Quinti. Pauperi soluēdo nõ sumus. interdũ etiã aliũ casum, ut apud eundē. Maximi tamē uiroꝝ & quibus artis suę soluēdo nõ sit humanitas. sed dubitari potest inquit Valla, datiuus ne sit an ablatiuus.

Gerundiã accusatiui.

De actõ, ueni ad salutandũ fratrẽ, salutandã sororẽ, salutandũ mancipium, sic in plurali, & ponunt hęc pulchre cum his uerbis loco, cõduco, mando, curo, habeo pro debeo, & si qua sunt talia uerba, alio qui semp̃ p̃positio adderetur, ut locatiũ faciendã sepulturã. Conduxi columnã faciendã. Mandauĩ furem rapiendũ. Curaui lapides iaciendũ.

dos. Curavi literas mittēdas, quod ineptuli dicerent feci mittere &c. habui petrū consolandū &c. Si quis doctissimorū testimonia petat, legat Vallā e quo hęc fere cōpilauimus. Quicquid est, dictę orōnes sunt elegantissimę.

Gerundium ablatiu.

De ablatiuo, laborauī in colendo agro, in cōficiēda epistola &c. Sine p̄positione magis plurali utimur. Cice. Orationē autē latinam profecto legendis nostris efficiēs pleniorē. i. legendo nostra, sine p̄positione ponitur bene gerundiū ablatiuī casus actiue & passiue. Actiue quidē. Persi. Ne liceat facere id quod quis uitabit agēdo. Ouidi. Quinetiā accēdas uitia irritesq; uetando. Sed dicit Valla. Cauēdum ne uerbū significet motū, quale esset reuertor ab arādo uel ab arādo agro &c. Quū sit dicendū reuertor ab aratione, uel ab aratione arui &c. hęc ille.

Supinum in um.

De supinis in gerūdijs memini, ideo breuis ero. Supinū duplex est in um. & in u. quare autē sic dicat, Nebrissen. fatet se nescire, quoniā nihil simile est inquit, inter uerbū & supinū, & rem supinā, nisi supinum forte supinū aliā habuit reconditiōē significatiōē q̄ sit illa q̄ in promptu est, a qua supina dicta sunt. Lanci. uult dici quasi subitina, quia sine tēporibus subeūt ex uerbo ad participia, uel quasi superuentia, sed supersedeo, quin sententiā meā in ca. v. operis nostri manifestabimus. Supinū itaq; in um. iūgitur uerbo et participio motus ad locū, saltē latētis, eo factū, impersonaliter autē factū itur. unde Gel. declarat recte dici, factū iri audio illi iniuriā. i. audio operā dari ad contumeliā illi faciēdā. quo fiat iniuria. sic quoq; uulgo dicitur, ait Gel. Sed paulo remotius est illud Catonis, factū itur iniuria mihi uel tibi &c. De motu latēte. Hora. Spectatū admissi risum teneatis amici, do filiā nuptū. Conductus sum cantatū, lectū &c. Plau. in Aulu. Cōgrio coquus ad Euclionē. Heu senex pro uapulādo hercle ego abs te mercedē petā. Coctū ego nō uapulātū, dudū cōductus sum. Supinū in um id significat q̄d gerundiū cum p̄positōe ad, nisi q̄ hoc etiā sine motu significat, illud minime, ueluti uado spectatū. i. uado ad spectandū, at sedeo ad cantandū, nō sedeo cantatū, neq; maneat se sum, ut ineptuli loquūtur. Supinū a nullo deriuari sicuti nec p̄teritum perfectū indicatiui, testat Nebris. quia sępe nullius proportiōnem sequitur, do uenū, & si quid eiusmodi legat, superioribus annis meretur. Valla & post eū Lanci. dicunt in um, actiue solū significare, aut neutraliter, teste Carisio, in u. tantū passiue, ut in um, qnq; dē

Ioannis Despauterij Niniuite

ptis exulatū, uapulātū, factū, nuptū, uenū, quę apud doctissimos reperiri probat Lanci. Supina uerba esse diximus, ex sentētia Quinti. lib. i. de insti. orat.

Supina in u.

Supina in u. solū passiuę declarant, cum quibusdā adiectiuis sine ullo regimine, ueluti dignū, facile, difficile, bonū &c. dictū, factū &c. .i. ut dicat, & fiat, nō autē ut dicat aut faciat, licet id Prisci. placere uideat. Ideo sessu, dormitu, & similia nō uidentur latine dici. hinc patet differētia inter uisu supinū, & uisu nomen, quia hoc sensum dicit, illud passiuem, & per nomē bene dicimus dulce in uisu meo, per supinū dicitur dulce uisu. Itē. iucūdus dictū. .i. ut dicat. dulcis uel iucūdus dicto uel dictis, dum dicit &c. Nec cōstruuntur cū uerbo motus de loco ait Valla. quia male dicitur, uenio lectū &c, dicendū est uenio a lectiōe Virgilij &c. Ipse tamē legi apud Plautū in Menēch. Obsonatu redeo Aldus autē Manutius, & Passius Lāci. testant cōtra Vallā. posterius supinū cōstrui cum uerbo motus de loco. Sta. i. Achil. Quę nūc uenatu rediturū in limine primo Audierat. Cato in re rust. Primus cubitu resurgat postremus cubitū eat. Quidā dicunt uenatu esse nomē, quod nec Aldū nec Lācilotū uiros doctissimos latuit. Quia i Plautō & Catone manifeste cernit supinū &c. Cum adiectiuis locutiōes sunt oīno elegātes. Ouidi. Turpe quidē dictū, sed si modo uera fatemur. Vulgus amicitias utilitate probat. Virgi. Nec uisu facilis, nec dictū affabilis ulli. Idem. Et dictū uideo miserabile mōstrū. Idē. Horrendum dictū latices nigrescere sacros. Teren. Sum extra noxā, sed non est facile excusatu. Cice. Non facile dictū est quātopere cōciliet animos comitas, affabilitasq; sermonis. Salu. Optimum factū ratus fortunā bello tentare. Idem. Quę sibi quisq; facilia factū putat, equo animo suscipit, sic scitu, lectu, memoratu, dignū, indignū &c. Dignū cultu, gubernatu, & si quid tale nomen, si est supinū dubiū sermonē parit, ut ex Valla facile declarauerit diligens p̄ceptor.

Participia.

Participiū uult post se casum sui uerbi, ut seruiēs tyranno, uapulās a p̄ceptore &c. Participiū uerbi substantiuū &c. copulat similes casus. Existens pro ens nō recte capit, ut in logica sua docet Valla. Nescio an ipse cōmuni errore deceptus, aliquādo ab recta significatiōe discesserim, difficile est inter barbaros nihil barbari olere. Participiū a uerbo figurā capit nō a noiē, ait Lanci. Nunq; em̄ participiū alterius figurę est q̄ nomē, sed cur formā nō cepit ab eodē, ut clamans, clamitās &c. Certe nulla uidet mihi diuersitatis ratio. Ideo Carissus

ut ait Lanci. ut formā, ita figurā omisit, Species ideo participij acci-
dentibus non annumerat (ait Lanci.) quia accidens datur cū uariat.
Iam omne participiū est deriuatiue species. Inuētū est participiū bre-
uitatis gratia & uenustatis, quia uenustius, breuiusq; dicitur. Ventu-
re memoresiā nunc estote senectē, q̄ senectē que ueniet. Interim etiā
adiungi uidet necessitas, ait Valla. Veluti mulieres ornāt se ne uidē-
tes hoies eas derideant, ridiculus esset sermo ne uideant & derideant
siquidē nō ornant se ne uideant hoies diceret sophista, licet copulati-
ue hoc esset falsum, nō tamē copulatiue. at nugari hic nolo,

Participiorū desinentiē.

Participia actiue, aut passiue aut neutraliter significāt, ut amās, ama-
tus, sedēs. desinentiē sunt septē ans, ens, p̄sentis tēporis. Tus. sus, xus. p̄-
teriti. Rus. dus. futuri. Mortuus, Augustinus uult esse nomē, ait Lan-
cislo. alij participiū. Quęcūq; carent ijs, unde participia formarentur
carent ijs ipsis participijs, ut si studitū non sit supinū, neq; studiturus
erit participiū, studitū, Diome. negat dici, fruēs in Cicerone lectū est
nasciturus nō naturus licet natū sit supinū, oriturus, licet ortus nōn
oritus, moriturus quoq; sed de his in alio libro late disputauimus.
Sibila lambebant linguas uibratibus ora, ait Virgi. ubi Serui. sibila
inquit participiū est nō nomē pro sibilatia. Ego dico esse nomē fun-
gens officio participij, ut in. ij. ænei. Et si fata deū, si mens nō leua sus-
illet, fata (inquit Serui.) participiū est, id est que dñ loquūtur. Stati.
Et uocem fata loquūtur. Participia p̄sentis tēporis significāt acti-
ue, aut neutraliter, nisi exulans, uapulans &c. Virgilius tamē plaus-
tra uoluentia dixit pro que uoluuntur, in quo imitatus est grecos,
quia apud latinos passiuū generis uerba, participijs carent p̄sentis
temporis. Pœnitens pœnitendus &c. recte dici ante probauimus, et
talīa in dus nomina sunt cū datiuo meminēs, in Plauto legitur, sed
repudiātū est, ut siens & siendus. licens autē & licitus nomina sunt.
Virgi. Et licito tandē sermone fruūtur. Vbi p̄sens est & non p̄s-
teritum. Interdū utimur pro p̄terito quod non est, p̄senti. Cice.
in Bruto. Cum e sicilia decedens Rhodū uenissē. hic non dixit, p̄s-
ciscens, sed p̄fectus si quis tamē hoc pacto loqui uelit faciat, sed pars-
ce inquit Valla. Cice. lib. iij. offi. Si exempli causa uir bonus Alexā-
dria p̄fectus, magnū frumētū numerū rhodū aduexerit. Nunc ad
participij resolutionē respiciamus.

Participiorū resolutio.

Participiū resoluūt in relatiuū & uerbū. Virgi. Post aliquot mea res-
gna uidens mirabor aristas. i. qui uidebo, uel quū uidebo, q̄ p̄sens

Q̄ ij

trahitur ad uerbū cui coniungit. Petrus qui amat, doctus est. hic participio uti non possumus, sic Petrus cui inferuiui est ingratus. Ornatio autem oratio est per participia, supina & gerundia ubi fieri potest, ut uir bonus uitia fugiēs, uirtutē amplexādo cœlū lucrāt. Etenim quoties antecedenti statim relatiuū postponit, sine relatiuo pulchrius loquimur, ueluti homo qui amat legit, homo amās legit, homo qui est liberalis laudat, homo liberalis laudat, neq; dicas homo est liberalis &c. nisi rusticior uideri uis. Ideo sunt plurima in lingua uernacula, quę sic latine dicerent ineptissime, quod declarat diligēs præceptor in his & similibus. Fratres gemini plerūq; sūt ceteris debiliores. uidi Badiū hominū doctū. legi Virgilij bucolica principis omnium poetarū. uidi præceptorē mihi irascentē. uenio cenaturus &c. Obiurgabor. nō te lateat, ubi dicunt, mitto te scire, sine lapidē iacere, Male habet, non male uadit &c. Ne pueri popinarie, aut culinaria loquntur, diligēter edoceatur. Ego te uirgis cœsum in pistrinū reddam. Petrus Iohannē apprehensum capillis humi sternens, in luto uolutauit, sic elegantissime loquimur, ut per ablatiuos qui resoluuntur in dum, quia &c. de quibus iam iam dixero.

Cōsequentia siue ablatiui absolute positi.

Rite duos sextos pono signando sequelam.

Discunt discipuli me præceptore docente.

Participiū itaq; resoluit aliquādo in uerbū & aduerbiū uel coniunctionē dū, quādo, quia, si, postq; &c. de hac re datur hæc regula. Quoties duę orationes noiatiui & uerbi sic se habēt, ut alteri apponatur talis particula dum, quū, postq; &c. lepide priorē mutamus in duos ablatōs, uel si mauis septimos, ut magi postq; aperuerūt thesauros suos obtulerūt munera, sic lepide dicit. Magi apertis thesauris suis obtulerunt munera. Præceptore Virgiliū interpretati, proficio, lectis sacris, reuertor animi causa ad poetas. Me tuo lōgas uigilate noctes lydia dormis. cœna facta cātamus, me docente discis. Magistro recituro Petrus iūit in forū. i. dum magister paratus erat legere. Luca. Vētro cæsare Romā ignauę liquere manus. Ad aliū sensum sic male loqueremur, ut notauit Lanci. sed potius sic, me docente disces &c. Dicitur autē cōsequentia uel sequela, quia alterū ex altero referi, licet logiculi reclamēt, ueluti sole lucēte euanescent tenebrę. Dicunt ablatiui absolute poni, quia sequēs uerbū non declarat, ideo neq; ab ipso regunt, sed a regimine soluuntur. Sunt huius sequelę certi modi. Aut enim alter ablatiuorū est nomē, alter participiū. Boe, lib. ij. de cōsolatu philosophico. Nouimus quātas dederit ruinas Vrbe flāmata patri

busq; cælis &c. In sacris. Crescete numero apostolor; factus est murmur apostolorū, factus est murmur grecorū. Augusto regnate natus est christus. Tyberio imperate crucifixus, ueniūt ad monumētū orto iam sole. Christo opitulante, spero me pueris profuturū. Secundo alter ablatiuorū est pronome, alī participiū, ut me uiuēte nō egebis. Tertio uterq; ablatiuus est nomē, aut alter pronome, & tum uideatur intelligi ablatiuus ente, frequēter etiā alter resolui pōt in participiū. Iuena. Credo pudiciā saturno rege moratā In terris. Vir. Te duce si qua manēt sceleris uestigia nostri Irrita ppetua soluēt formisdine terras. Oui. Me duce carpe uia. Hora. Nil desperādū teucro duce & auspice teucro. Iuue. Mita pudicitie ueteris uestigia forsan, Aut aliqua extiterāt & sub Ioue, sed Ioue nondū Barbato nōdū grecis iurare paratis &c. Idem. se iudice nemo Nocēs absoluit. Idē saty. iij. Me nemo ministro Fur erit. Quo suggestore hoc fecisti .i. quo suasore. Teren. Me impulsore non fecit. i. me impellēte uel suadente. Quarto dicunt aliquādo participiū intelligi, ut tūc uidebimus deū facie ad facie, subaudit ente, sic Ioānes uenit se tertio, quod melius dicit uenit tertius. Cice. O fortunatā natam me consule romā. Loquūtur quisdam sic, pluente intrandū est. Tonate soleo timere, Badius mauult. Quū tonat aut pluit, & huic assentior. Quinto solū participiū pteriti tēporis neutri generis ponit absolute, uel ipm deniq; gerundiū. Iuēc. Sed Maria audito christū uenisse cucurrit, sic dicto de noie, dicam s de uerbo, rarus est hic sermo apud doctos. Sunt autē locutiones hmōi lepidę. Hora. Nudus inopsq; domū redeā te uate. Virg. iij. geor. Te matre relinq. Cicerone & Antonio cōsulibus factū est bellū Catilinariū, legati redierūt re infecta. Saluo honore meo neq; hoc facere. Ioānes abijt hospite insalutato, fecit inuito patre .i. cōtra uoluntatē patris. nescio, me id fecisti, fecisti me inconsulto, deficiente causa deficit effectus. Quo audito uehementer incandui. Iuue. Quid em saluis infamia nūmis, saluo honore id fecerim &c. Diligēter pueri discant orationes de quū, qn, postq; &c. mutare in abltōs cōsequētie, cantādo rumpit anguis &c. patuerūt. Est tamē ubi neq; per quū neq; per abltōs uenisse loquaris licet in uernacula lingua per quādo &c. loquamur, de quo habe hāc regulā ex Valla depromptam. Quoties duorū uerborū est idem suppositū, prius uerbū melius in participiū resoluit, & si ipm esset participiū, uerbi substantiui uenustus omittet, licet id forsitan authores non usq; quaq; obseruarunt, ut ego fui occupatus, & ego nō potui uenire, uenuste dicit, non sic me occupato nō potui uenire, sed occupatus non potui uenire. Comedens sudō, nō me comedete, nec dū comedo, uiuens litteras amabo

non me uiuēte. multa tuli puer. Ieiunaturus multū comedo. Aliter loquuti sunt interim docti, teste Valla, sed elegantia amplectamur. Hora. tñ non aliter loquutus est dicens in arte de sene. Laudator tēporis acti Se puero, quia sensus est temporis acti quū ipse esset puer. Valla credidit pro puer poni, quod esse non potest, quia se puero cēfor, castigatōq; minorū non fuit, neq; hoc dicit Horati. debet em̄ se puero ordinari cū acti non cum censor &c. Discite igit o adolescētū li diligēter obseruare iam dictā regulā.

Formatio participiorū.

Præsens format a bam uel bar, ip̄m uertēdo in ns. ut quassans, uoluitans, quē & plura ratiōe antedicta capiūtur aliquādo pro quassatus uolutatus, p̄cipitatus, sui legens, ero legēs, hic ratiō p̄sentis adhuc cōspicitur, iens, quiens anomale formātur. Sed nt̄s hic in raro usu est ut in heteroclitis dixim⁹. Præteritū a supino postiore addēdo s. ut lectulectus. Rus a priore supino mutādo m in rus, ut dormiturus. dus a genitiuo p̄sentis mutādo tis in dus, ut diuidētis diuidēdus, p̄e in ueteribus in tertia & quarta u legit, ut gerundus, diuidūdus &c. quibus similia non temere fingamus. Olus, exolus, perosus ab odi sunt pertinētia, quia sine figura accusatiuū regūt, alij uolūt esse noia lecta sunt cōceptus, cōcepturus & osurus, sio factus facit, pransus, ccenatus, potus, iuratus actiue. Interim etiā passiuē sumunt. Hora. Ne prā se lamie uiuū extrahat aluo, pota aqua, pransum holus &c. Depozentia olim cōmunia fuerūt, ideo præterita participia legūtur aliqñ passiuē, ut auxiliatus, imitatus præmeditatus &c. Sunt etiā præteriti imperfecti tēporis Virgili. Et qua uictus Abas, & qua grādēuus Alesthes, id est qua uehebat. ait Serui. de cōmunibus hi sunt uersus. Verbum cōmune, quū agat & patiat. Sola per ans, ens, rus, tamē actio significat. Dum solū patit, sed p̄teritū dat utrūq;. Ex neutris quædam legūtur p̄terita, ut quæ Nebrissen. colligit. Euafus qui euafit. L. i. l. i. xxij. ab urbe. Exercitū inquit cæsum seq; euafum esse. i. euafisse. Iniuratus qui non iurauit, sed nomē est. Gelli. lib. vij. Atq; iureiurādo satisfactio iniuriati abijissent. scitus qui scit. Oui, x. meta. Nessus adit mēbrisq; ualēs, scitusq; uadorū, sed nomē est quia genitiuū regit per regulā actiue signās &c. Imprāsus qui nōdū prāsus est, nomē est, sparsus qui spargit cū grō nomē est, & ad eandē regulā pertinet. Virgi. Geor. iij. haustus sparsus aquarū. Nebrissen. dixit eē participia, nos autē noia. Ausus qui audet, aliquādo etiā passiuē. Martia. Hoc tibi p̄meritis & talibus imp̄cor ausis. Inausus aliquādo qui non audet. Idem. Nil intentatū selius nil mitūt inausum. Discessus qui discessit.

Occasus qui occidit. Obitus qui obiit. Cęcili⁹. Custodibus discessis mlti intericerent. Lucillius. Quę horis sublata duabus. Omnia sunt sole occaso. Liuius andromicus. Cupidus misero obito. Claudius. Quadrigarius interitus dixit adiectiue pro qui interijt. Acriter inquit cōmissa pugna multis interitis. A senesco. Salu. senectus a. um. dixit. Omnibus inquit, quibus senecto corpore uirtus militaris erat Decretus a. um. qui decreuit a decreseo. Liuius Andronicus. Nocte dieq; decretū & auctum. Sic excretus, exoletus qui adulescere desijt, aut hore Fesio. Nō dices tamē cū imperitis, sis bene uetus &c.

Elegans præteritorū vsus.

Participiū præteriti tēporis cum his uerbis uolo, facio, habeo est non inelegans, licet uetus sit loquēdi modus, ut rogatū te habeo, id est rogo, Missa faciamus hæc, id est dimittamus. Ponit quoq; p̄ infinitiue cum uolo, curo & pluribus. Teren. Iam inuentū tibi curabo, & ad ductū tuū Pamphilū, id est inuenire & adducere. Alij dicerēt inuiniuum esse intelligi. Itē cū oportet & pluribus forsā p̄ infinitiue ponitur. Cice. Ita factū non oportuit. Teren. Nōne prædictū, nōne comunicatū prius oportuit. Plau. in Menech. Quid dubitatis iam sublimem raptū oportuit. Lanci. credit hæc participia nō esse, sed infinita, quia Teren. aduentū dixit pro aduenisse, quū nemo dicat aduentus a. um. Et ego apud Plau. in Persa legi. Dum stas reditū oportuit id est rediisse uel intelligit esse, sed fallitur. Lancilo. quia nō dicimus rē seruatiū oportuit per supinū, sed per participiū seruatiā. Cice. Totam rem illi integrā seruatiā oportuit. Et sicut obitus, discessus adiectiue lecta sunt, ut probauimus, ita aliquādo aduētus a. um. & rediditus a. um. lecta esse est uerisimile. Sic nos abs te irrisos nō oportuit subauditur esse, quod rustice exprimeret. Oportet prædictū. & iteretia oportet prædixisse, sed per præteritū sepius oportuit. Teren. Nōne oportuit me præscisse añ. Præteritū ablatiui casus neutri generis præsertim iungit nominibus opus & usus, quæ ablatiuū p̄sunt, ut diximus, & ponit tale participiū pro infinitiue. Salu. Priusq; incipias consulto, & ubi consulueris mature facto opus est, id est consulere & facere. Cice. Tatū quū opus est clamas, quū tibi loqui conuenit obmutescis. Plau. in Menech. Ibo domū, ut parentē, quibus paratis opus est. Idem in Amphī. Vbi summus imperator non adest ad exercitum citius quod non facto usus sit q̄ quod facto est opus. Terē. Quod parato opus est para, ut præsens pro præterito necessitate cōacti locamus interim ita etiā præteritū p̄ præsentī, ut oppugnati resisumus, id est dum oppugnamur &c.

Ioannis Despauterij Niniuitæ.

Rus.

Futurū a futū quod in usu no est deduci. Futū aut a fui, & fui a suo quo utitur Maro dicēs. Tros tyriusue fuit. Futuris in rum ueteres, ut supinis sine genere & numero cum infinitiuo esse exp̄sso uel sub̄ audito utebant, quod hodie nō seruari docet Valla. Futurus etiam a fio esse dicitur non deriuatione, sed significatione. Quintili. per rus sic loqui solet. Venio petiturus, oraturus &c. i. petitū, oratū, & ornata est locutio. quia Quintiliani. Saturus apud Plini. legit, q̄uis nolit ip̄m Phocas reperiri. Cœpturus Quintilianus & Trāquillus dixerunt, pœniturū Actius. Inueniunt hic futura quę supinis nō penit^o uident conformia, ut moriturus, pariturus, oriturus, spuiturus, spuitio quoq; arguiturus, tuiturus, pluiturus, fruiturus, pluitio quoq; nasciturus, irasciturus, ignosciturus, plura declarat Nestor, de q̄bus als. Sed nota nō semp participiū hoc declarari per relatiuū, teste Lācilo, Vale. Maxi. de Crasso. Ductur^o erat a carris aduersos Parthos exercitū. i. paratus ducere uel dispositus. Falsur^o Lancilotus dicit nō reperiri, sed fallitur. Oui. Et non falsurę nisi cogeret ultimus ardor. Idem parce precor falsę.

Dus

Neutra nonnulla quattuor participia formāt. Iuue. Frāge miser calamos uigilataq; proelia dele. Tibul. Cum fletu nox uigilāda uenit. Oui. Virq; nihil dempto sine carēdus erit. hic duo futura uniuert, ut in alijs pluribus. Idem. Tunc procul absentī cura futurus eris, sed de his infra. Oui. Quę uenit indigne pœna dolēda uenit. Luca. Vix famulis audenda parat. Oui. Huic uictor uictus nēpe pudēdus eras. Salu. Non eorū pœnitēdū sit. Oui. Fast. iij. Nec gener est nobis ille pudendus ait. hęc ut libens, decens, pudens, & alia quędā Mancī. ex Prisci. asserit noia esse flēdus, tacēdus &c. deponētia ut cōmunia futura faciunt in dus, quibus licite utimur, ait Nebrissen. Fuerūt enim olim deponētia fere cōmunia. Virgi. i. ænei. Ipse uno graditur comitatus Achate. Ouid. ix. meta. Nec abest imitata uoluptas. utrūq; passue capitur. Aperiā rem testimonijs. Ouidi. i. Tristi. Ne mihi mors misero bis patiēda foret. Idem in arte. Paup amet caute, timeat male dicere paup. Multaq; diuitibus nō patiēda ferat. hoc (ut quędā hic subijciēda) nomē uideri pōt. & Priscia. asserit, quia sequēdus est quē sequi debemus &c. Idem. Nō tibi sic dices phylli sequēdus eram. Cic. ab his derelictus est a quibus tuēdus erat. Enni. teste Nonio. Audi bo atq; auris cōtra tibi utēdas dabo. Oui. Multa rogāt utēda. Idē. de color & factis in faciēda tuis. Idem. Multaq; tyroni non patiēda fer

ret. Et. Arcus & arma tuę tibi sunt imitāda dianę. Et. Sunt tātū euen-
tu dura ferēda meo. Et. Nec species Veneris semp pñtēda rogāti. Et.
Huic equites illi signa tuēda dedit. Hora. Fidibus modulāda larinis
Idem. iij. car. Prœlia cōiugibus loquēda. Gell. lib. vij. Qui iumentū
aliorum duxerat q̄ quo utēdū acceperat, sed utor cū actō etiā legi-
Cice. ij. de orat. Si erarij corpus utimur ad belli adiumenta & orna-
menta pacis. Gel. li. xvij. Quas uoces nō possumus uti. Neuius pas-
siue dixit. Suppellex multa uti quę nō emi. Fūgor etiā actm̄ habet
apud Terē. & Plautus fungat dixit. Ideo fungēdus recte potest dici.
hęc fere ex Nebrissen. dicēte ex deponētibus actm̄ regētibus passim
repimus hm̄oi participia, qbus recte utemur, ut obliuiscēd^o q̄a Vir-
gilius passiue dixit, qn̄ oblita mihi tot carmina, Idē habet ex Virgi.
Ausonius. Oriūdus nomē est, quod sic differt ab ortus, q̄a ortus dī-
cit locū in quo natus quispiā est, ut ortus sum Niniues in Flandria.
Oriūdus significat locū in quo orti sunt parentes, ut oriūdus sum a
Brabātia & Hānonia. Boetius posuit cū grō dicēs. Cuius oriūdus
sis patrię, reminiscare, loq̄ndū est, legēdū est & c. gerūdia sunt impso-
nalia. licet loqui impersonaliter nuncq̄ dicat, lectū est, sessum est & c.
patuerunt.

Quot modis participiū transit in nomen.

Participiū transit in nomē quattuor modis. Cōstructiōe, cōparatiōe,
ne, cōpositiōe, & tēporis amissione, qbus addit Nebrissen. significati-
onis amissionē. Ceterę possēt (ut ego sentio) unus modus sufficere
tēporis, s. amissio, quoties em̄ participiū fit nomē, perdit tempus, sed
nō est inutilis latior aliōq̄ elucidatio, ex Prisci. lib. x. sumpta. Primū
itaq̄ participiū fit nomē mutatiōe cōstructiōis, ut scitus uadorū, ac-
ceptus tibi. Secūdo cōparatiōe, dat Sulpitius exemplū, ego sum ma-
gis doctus q̄ tu, sed quid cauilla, non satis intelligo, nōne recte dici-
mus sum magis amās Petrū q̄ paulū, ut magis amo. Ego igit̄ dico
amans esse nomē quādo cōparat, sic amās amātor & c. Sed amātor
nuncq̄ fuit participiū. Tertio cōpositiōe quādo cōponit̄ aliter q̄ suū
uerbū, ut qn̄ in significat non in participio, & aliter in uerbo, & ita
in diuersa significatiōe multa possunt esse nunc nomina, nunc uer-
ba, ut illeſus, innocēs, inuisus, infectus, indictus, inauditus, incautus,
incontīnēs, indecēs, indiligēs, indoctus, inaratus, inustus, inuocatus,
ingenitus, inaccessus, inornatus, & ornatus quoq̄, quia tēpus pdit.
horū quēda participia esse possunt, quæda oīno nō possunt. Quar-
to amissione tēporis, ut miserī sunt oēs amātes, beatus pro diuite &
fœlice, argutus, p̄ sonorus. Quinto amissioe significatiōis, ut amādus

Ioannis Despauterij Niniuite

id est amari dignus & similia.. Valla dat huius rei exēpla dicēs. Illa autē participia in nomē transeūtia, putauī ad te scribendū, existimas ui hanc rem tractandā, censi tibi illud significandū. i. dignū scribi, tractari, significari, quę oratio idē ualet quod scripsi, tractauī, significauī, sed nō sine deliberatiōe tamē, nec incōsulto. Si quicq; ponat cū fore nomē est teste Valla, ut spero me amantē tuī fore, nō amantem te. spero te acceptū illis fore, nō ab illis. Cice. spero amicitia nōstram notā posteritati fore, nō dixit a posteritate, spero hunc puerū admirandū uirū fore, id est admiratiōe dignū, nec dicimus ait Valla, amaturū fore, quia duo futura non coherēt, sed amaturū esse, siquidem fore futurū est, esse autē p̄sens, fore tamē fores foret idē ualent quod essem esses &c. Perot. contra Vallā dicit participiū iungi fore. Cæsar. Q; nō fore dicto audiētes milites, neq; laturo signa dicantur, sed quū nomē uel uerbū suū datiuū regat plærūq; ego cū Valla dicerē audiētes apud cæsarē nomē esse. Mancinel. dicit pro esse reperiri fore, sed nō imitandū id dicimus, ut rarū. s. & forsitan mendosum. Itē scito esse uerissimū multos reprehendendi studio pueriliter errasse, ut in regimine genitiui, & alijs in locis declaramus. Lancilo. & Mancil. probant recte dici amaturus ero, & ita futurū futuro iungi. Oui. Tūc, p̄cul absentī cura futurus eris. Proper. Et si quid doliturus eris sum testibus illis. Ouidi. Ensiser orion aspiciendus eris. Idem. Huius pater aū oculos durus habendus erit. Tibul. Atq; inter festos semp habendus erit. Idē. Et sine cherinto tristis agendus erit. Martia. Mergite me fluctus quū rediturus ero. Hęc testimonia in arte Verificatoria collegit Hēricus Bebelius. quędā tamē noīa uideri possunt, neq; habent hīc ulla uerborū casus. Ouidi. lib. iij. meta. Siquis tamē hercle si quis Forte deo doliturus erit. Itē amissione significatiōis noīa sūt. diligens, id est magnā operā dans. Hīnc indiligēs, indiligētia ut diligentia. continēs, id est cōtinuus, ut cōtinens oratio, incendiū &c. i. sine intermissiōe apud Gelliū, unde cōtinēter loq; id est cōtinue. Itē cōtinens substantiuū, ut cætera substatiua noīa sunt, ueluti continēs, id est terra, nō insula, ut de Sicilia. ad continentē parū intercapedinis est cōsonans p̄ litera, & sunt sceminina, ut animās pro animalī & neutrum idē legit, sed in plurali fere. masculina noīa sunt oriēs, occidēs, profluēs, confluēs. Neutra uero accidēs, contingens, antecedēs, consequens, decēs, conueniēs, p̄sens, cōtinens apud rhetores p̄ firmamento. de his in capite de generibus plura dicta sunt. Itē nomina sunt q̄ sub uoce p̄senti significant passiuę, aut sub uoce p̄terita actiuę, nisi id ex uerbo habeāt. qualia sunt uapulans, osculatus &c. Sic sentit Lancilo. cōtra Vallā. Lanciloto in hac re dissentire nequeo, ut euidēs ne

gocitū, id est manifestū, quod uidet et aperte intelligit. Indulgēs facies cui indulget, magni homo actiue significat, magnificū opus passiue author est doctissimus Valla. Quū dicit Pli. docendę oratorię artis nomē est inquit Lāci. Item noīa sunt argutus, acute arguēs, & uestigans & callidus, aliquādo etiā bene sonans aut sonorus. Virgi. Forte sub arguta confederat ilice Daphnis. Cautus qui cauet, & lecit sibi cauere. Interdū etiā qui cauet. Cice. Quo res mulieri eēt cautior. Cōtentus qui cōtinet quod animo satisfacit, nō qui cōtinetur. Calep. cōtra Perot. & Vallā multis nititur hoc dictū refutare. Dicit enim sic inter cætera. Contētusa, um. cum est participiū a contineor, passiue significatiōis est, non actiue, quoniā ablatiuū habet, ut is accipiatur qui cōtinetur ab eo quod animo suo satisfacit, siue etiā a seipso cōtineatur. Teren. in Eunu. Neq; tu uno cōtenta eras, neq; solus dedit Quis hic exponat, neq; tu unū cōtinebas qui animo satisfaceret tuo Plau. in Mer. Nam uxor cōtēta est (quę bona est) uno uiro. Nec hic uxor cōtinet uirū, sed se aut cōtinet ab uno uiro &c. uide Calepi. si uis. Circūspectus qui circūspicit, hoc est prudens sagaxq; qui circūspicitur dicit cōspicius. Cōsyderatus qui agēda cōsyderat, ut sis cōsyderatus in loqndo. Incōsyderatus, id est imprudēs, qui agenda nō cōsyderat. Defectus qui deficit. Martia. Dulciā defecta modulā carmina lingua. Cantator cygnus funeris ipse sui. Disertus qui disserit, id est discernit, & differentiā ponit inter elegans & rude, aptū & ineptum, ornatū & inornatū. Discretus qui qualitates personarū & rerum momēta discernit, sed ea in significatiōe uix recipit, nempe ueribus inauditū, ueluti discretio nisi pro distinctione accipias, & discretus pro separatus ac distinctus, seiunctus &c. Falsus qui fallit, aliquid etiā qui fallitur. & dicimus hęc res falsum me habuit, id est se fellit me. Teren. Carine falsus, id est deceptus. Ignotus aliquādo dicitur qui ignorat. Quinti. Si quis tamē erret ignotus. Exoletus. id est adultus, qui adoleuit raro inuenitur. Plau. reliqui domū exoletam uirginem. Adultus qui adoleuit. Excretos hędos legimus apud Virgiliū pro ijs qui excreuerūt. Cōplacitus a cōplaceo, ut fluxus a fluo & inueteratus ab inueterasco, habēt significatiōnē nec actiua plane, nec passiuā, fluxa fortuna. i. q̄ fluit & incōstās ē. Profusus q̄ sua pfundit & q̄ supra modū sūptuos⁹ ē. Scit⁹ q̄ sciēs est. scite interrogatiōes platōis. i. astute, uafre, & cū magna arte cōpositæ. Scit⁹ puer. i. elegās, & docte natus & pulcher, Scite dictū. i. astute, pulchre. Tutus q̄ tuef id est defendit, & qui defendit, ut in tuta urbe tuti sumus. Tacitus q̄ tacet, aliquādo etiā qui silentio præterit. Tacitus homo, id est taciturnus, qui raro loquitur, Passiue Virg. Quis te magne Cato tacitū

Ioannis Despauterij Niniuite.

aut te Cossē relinquat: Pręgnās a quo v̄bo sit participiū nescio inquit Valla, delibutus participiū sine uerbo, nec scio an cōpositū sit ait Calep. & significat unctus. Teren. in Phor. Si te delibutū gaudio reddo. Serui. Plerūq; notat participia sine uerbi origine, ut in tertū ænei. Errata quia error erraris nō dicit. Idem in illud sexti. O uirgo noua mi facies inopinaue surgit. ait nullū est participiū qđ a uerbo nō trahit, licet a sui v̄bi forma nō ueniat, ut placita licet placeor nō inueniat, tamē placeo inuenit, sic cōnatus, iuratus, pransus, triūphatus, regnatus, laboratus, & nōnulla alia, unde galeatus, tunicatus, & similia nomina sunt, quia nullū extat uerbū. Hęc Serui. sed aliter sentit in Donatū Sergius, si rite memini.

De rus contra Vallam.

Vt iam diximus noīa esse, quę Valla dixerat esse participia. Veluti indulgēs pro pulcher, unde indulgētior facies, & indulgētissime fili apud Quinti. Ita nūc quę illa noīa dicit eē, nos participiis annumeramus in rus, uidelicet ubi rei qualitas, aut uolūtas magis q̄ tēpus significatur, ut p̄termitturus, i. talis qui nō p̄mitteret aut p̄termisisset, si recte attēdamus uel dispiciamus, inueniemus futurę significari nō quod iam futurū sit, sed quod futurū erat, nisi impedimēti qđōpiā accessisset, ideo recte futuri tēporis dicunt, & certe si noīa forent nō regerēt facile actū, quē cōstat ab eis regi in ipsis Vallę exemplis. Sene. de naturalibus quęstionibus. Nullā autē mentionē fecit cometarum, non p̄termitturus siquid explorati apud illos cōperisset, i. non talis qui p̄termisisset, quoties igit dicendū foret qui dedissem &c. elegantissime hoc futuro utemur, ut loānes decē aureos petiuit a patre, plus petiturus nisi uerecūdia eū retraxisset, aut nisi repullam timuisset. Quintili. Neq; oīno huius rei meminit usq; poeta ipse, profecto nō taciturus de tāta sua gloria. Plini. Junior. Itaq; partim oneris tui mihi uēdico, & tanq; parēs alter, puellę nostrę cōfero quinquaginta milia nūmū, plus collaturus nisi a uerecūdia tua sola mediocritate munusculi ipetrari posse cōsiderē ne recufares. Sene. epi. xix. de Mœcenate. Ingeniosus ille uir fuit, magnū eloquētię romanę datur⁹ exemplum, nisi illū eneruasset felicitas. Lanci. de participiis longe plura, sed flosculos ex eo & alijs carpsimus, quos ingeniosę publi nō ingratos fore speramus.

Regula generalis ante posita declarat.

Reddidim⁹ rōnē quare infinita, supina, gerundia & participia regāt post se suorū uerborū casus, quia est regula generalis, ubi significatio est eadē, est & cōstructio eadē, ut em̄ dicimus, si ubi cōflare uis hęc ne

gare nō potes. Ita sis tibi cōstans &c. Latus patet hic nugandi cāpus
 iophistisaphilis, molestis alieni sermonis interpellatoribus, qui quū
 nihil sciant credūtur (corruptorū adulescentulorū) esse doctū ab ines
 pūissima plebecula. Ponā igit huius regulę modos aliquot ante nō
 positos, sed hoc scias puer, nō oportere ubi idē est regimē oīno eun
 dem esse significādi modū, sed solū ad tale regimē, ut cōparatiu⁹ i nō
 cludit positiuū & nō cōtra, ideo cōparatiuus regit casum positiui, et
 nō cōtra. Regulā nostrā ponit Nebrissen. in cōstruētōe impersonaliū
 dicēs. Quū uerbū pro alio uerbo ponit, illius construētōe in signi
 ficatione mutua, ut ardeo pro amo &c. Primo igit multa deriuati
 ua regūt casus primitiuorū, obliq casus noiatiuorū, sed licet multū
 uini, pecunię &c. dicātur, nō tamē mlto uini egeo &c. quęcūq; etiā
 casum regit indicatiuus, illū regūt impatiuus, optatiuus &c. quem
 cūq; casum regūt uerba perfectę formę, illū regūt uerba frequētati
 uę formę &c. Itē pronōia primitiua casus nominū, p quibus ponun
 tur, propria quorū regāt casus patuūt, ut Dalila sampsonis sine d. Se
 cūdo cōparatiuus & suplatiuus regūt casus positiuorū, ut sum ditis
 or te auri uel auro. Virgī. Huic coniūx Sicheus erat ditissimus agri
 Phēnicū. Tullius erat omnīū ciuū iuris peritissimus. Tu es omnīū
 nequitie plenissimus, sum te doctior grāmaticę. Casus positiui facile
 noscēt, si resoluas cōparatiuū in magis & suplatiuū in maxime &c.
 Tertio diminutiua regūt primitiuorū casus, ut sum maiusculus te,
 uelutī sum maior te, ornatissimus est per dīminutiua sermo, si eis de
 bite utamur. Quarto aduerbia uolēt casus eorū quibus in signis
 ficando respondent, ut omnīū simillime mihi cantas. Hora. Viuere
 naturę si cōueniēter oportet. prope aduerbiū regit datiuū, sic q̄ hinc
 sunt, ut Virgilius. Propius stabulis dixit. Salu. Proxima carthagini
 loca. Lanci. probat sepius datiuū ipsis dari propius et proxime, atq;
 pximus. dico nō ppe quod serme est ppositio accusatiui casus, quē
 admittunt etiā propius & proxime, q̄ inter ppositiones Nebrissen
 sis numerari uoluit, sed ratio eius nō pcedit, quia pxim⁹ nomē etiā
 actm̄ habet. Plau. in Pēnu. Quis pulsat qui te pximus est. Cice. ad
 Oētauiū. Propius urbem mouent. Idē ad Atti. proxime hostem. Sa
 lu. Proxime hispaniā Mauri sunt. Cice. Proximus Pompeiū sedebā
 dic etiā prope ad te. Sene. epi. xiiiij. Prope est ad te deus, tecū est, intus
 est. Cice. ad eā propius adsum. Pridie p̄cedenti die, postridie poster
 riori die cū genitiuo uel actō, dicimus etiā pridie q̄ postridie q̄ &c.
 Aliquādo sine q̄ & sine casu. uide Calepi. ff. de testa. Qua etate. Si te
 stamentū pridie calendarū fecerit. ff. de diuor. Fructus. Nā si mulier
 pridie uindemias doti dederit. Cice. ad Atti. Pridie cōpitalia. Liuius

Ioannis Despauterij Niniuite

lib. vi. Postridie idus rebus diuinis supfederi iussim. Recte igitur dices cum britanico in Perſiū. Prīdie poſtridie mortem. Sueto. in Aug. dixit. Proximū a dijs imortalibus. Cic. Citima a terris luna & ultima a cœlo dixit. Quinto noīa quēdā pro participijs figurate cum accusatiuo legunt, ut gnarus, ignarus, præcius uētura, tu cum gō hęc ponas, & si qua sint similia .populabūdus agros pro populās, figuratum est nō facile imitandū. Exofus, perofus cū actō in quīs oratione licite ponas, ut exofus bella, perofus ignē, nondū legi hæc (quātum nunc memini) cum genitiuo, ideo credo cum actō esse participia, quicquid Aldus, & alij quidā dicāt, si quid aliud occurrat addetur, si deo placuerit in hoc capite, uel in alio. Vir. li. ij. Geor. Aut q̄s oceano ppior gerit India lucos. Hoc ad p̄dicta ptinet. Ofus aut̄ in usu nō ē. Ofor & ofur⁹ lecta sunt. Sexto yba neutra, p̄ actiuis hnt̄ actiuorū casus, & fere sunt poetica. Virgi. Formosam resonare dolces amaryllida syluas. i. sono exhibere, nam sonare nō trāsīt ait Lancinus. Virgi. Formosum pastor corydon ardebat alexim. i. ardentem & impatienter amabat, ardeo hac re, in ablatiuo etiā recte dici probat Mancinell. is tamē ablatiuus nō significat rem quā amamus, sed qua amamus. Virgi. Pars stupet innuptę domū exitiale minerua. i. stupida admirat. & regit hic pars, p̄ aliqui, a uerbo singularis nūeri Perſius aliter dixit. Sed stupet hic uitiō & c. depereo puellā. i. nimis & perditē amo, sic etiā in prosa perlepide loquimur. ut p̄ uerba sensus. Teren. in Phor. Nunquid patri subolent cum datiuo. i. nūquid p̄sensit pater. Quintili. li. viij. Si fieri potest & uerba omnia, et uox huius alumnū urbis oleant, ut oratio romana plane uideat, nō ciuitate donata, sic dicimus epistola tua mirā sapit elegantia, redolet antiquitatē. Virgi. Feruet opus, redolentq; thymo fragrantia mella. locatur thymē cum fragrantia, nō cū redolet, quia thymū in actō dixisset, ut Plini. Quinti. & alij. Ideo Diome. dicit Ouidiū errasse dicentē. Perq; locos sacros, & olētia sulphure fertur. Cice. in Antoniū. Vinū redolentibus. Teren. Olet unguēta. In sacris. Exultat lingua mea iustitia tuā. Nubes pluāt iustū. dicimus etiā sanguis pluit, lapis pluit, et pluit lapidibus aut sanguine. Apu. dixit. pluit. Vide thesaurū Mancinelli. Liui. Nunciatū est in Albano lapidibus pluisse. Iesum tremūt barathra, mors cruēta patet. Virg. Te triste manebit Suppliciū. i. expectabit, & tibi futurū est. In sacris. uincula & tribulationes me manēt Hiero. Virgi. iij. aenei. Vitā degere more ferę. i. agere. Idem in. i. aenei. Amyci casum gemit. At gemo dolore in ablatō. i. p̄pter dolorem. ait Lanci. Calleo duplici ll. i. bene scio, quasi ex multis experimētis calum contraxerim, regit accusatiuū uel ablatiuū, ut calleo hanc rem

uel hac re. exempla sunt apud comicos facilia inuētu. Admoneo te puer ne alia neutra pro actiuis capias, q̄ ea que auctoritate doctis simorū probari possunt. Curro cursum, ludo lusum, gaudeo gaudium, & similia leguntur. ut. uiuo uitā &c. Virg. xij. Aenei. Amplius hunc oro sine me furere ante furorē. dicimus etiā gaudeo gaudio, ut docet Mancinel. Virg. ænei. i. Quid natū toties, crudelis tu quoq; falsis Ludis imaginibus. i. illudis. Seruitutē seruiō. apud Cice. & Gellii. Rides me pro derides. non rarēter leges apud comicos. Doleo. i. egre fero. doleo epistolā cōscissam. doleo dolorē, doleo damna uel dānis, uel propter dāna. Doleo ab oculis &c. uide Mancinel. & que ante diximus. Eo uia & uia. Virg. ænei. iij. Longā incommitata uide tur ire uia. Terē. in Phor. Eo recta uia equidē illuc. Fluo pro affluo ablatiuū habet. Ambro. Peccator q̄uis foris abundet, & delicijs fluat, odoribus fragret in amaritudine animę suę uitā exigit. Vir. Nec uox hominē sonat. Boetius. Siluas dulci uoce susurrat. i. susurrādo replet. & dicitur figura euphonismus. Huc etiā reducito uerba uiuenti accusatiuū pro aduerbio regētia. Boetius. Qui segnis ac stupidus torpet, asinū uiuit, id est asinine uel in morē asini. Iuena. Qui Curios simulant & bacchanalia uiuūt. Virg. Salue æternū mihi maxime palla. Aeternūq; uale. Idem. Et longe formose uale. potest tamē esse accusatiuus tēporis, hic inuentis q̄ inueniendis magis utimur, quia stertis selem non dicam, sed stertis more felis. Sapiō antedictū, habet pulchrum usum, ueluti. Quū sapiamus patruos, hæc sapit esca fauum. Carnes sapiunt adustionem, piper, allium. Ceruisia sapit uas uerba tua sapiunt stultitiā. In quadragesima cibus olet oleū. Cibus olet adustionē. Orationes demosthenis olent lucernam. Horati. Passillos rufillus olet, Gorgonius hircum. Plura uidebis in sequenti lectione.

REGVLA. II.

Omne dat actiuum, tolle interdicerē, quartū.

Hoc uerbum sextum, pro quarto sepius optat.

Omne uerbū actiue significās, regere pōt post se actū rei in quā trās sit actus uerbi, q̄ q̄dem actūs uertit in ntm, ubi passiuē loquimur. ueluti. Tu amas me, ego amor abs te. Aro terrā, terra arat a me. Osculor matrē, mater osculatur a me. Fur aurē furat, aurē surripit a fure ubi nāq; uox passiuā non est, ad synonymū, aut significatiōē ppinā quum recurrendum est, ut loquor uerba. uerba dicuntur a me &c. Verba huius regulę a nonnullis transitiuā dicuntur, & accusatiuū regunt, ut propriū casum, utpote qui a passiuis non regatur. omnē au

R iij